

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Національна Академія мистецтв України
Інститут культурології
Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities
National Academy of Arts of Ukraine
Institute for cultural research
(Institute of culturology)
National Academy of Arts of Ukraine**

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
Науковий збірник**

**UKRAINIAN CULTURE:
PAST, MODERN AND WAYS OF DEVELOPMENT
Scientific journals**

**Напрямок: *Культурологія*
Branch: *Culturestudy***

**За загальною редакцією *В.Г. Виткалова*
Editor-in-Chief *V. Vytkalov***

**Засновано у 1995 році
Founded in 1995**

***Випуск 23*
*Issue 23***

**Рівне: РДГУ, 2016
Rivne: Rivne State University in the Humanities, 2016**

ББК 63.3(4Укр)-7

У45

УДК 94(477)

Співзасновники: Рівненський державний гуманітарний університет та Інститут культурології Національної Академії мистецтв України; видавець: Рівненський державний гуманітарний університет

Збірник перереєстрований МОН України як фахове видання з культурології (Додаток № 8 до наказу МОН України № 374 від 13.03.2017 р.)

Друкується за рішенням вчених рад РДГУ (протокол № 24 від 29 грудня 2016 р.) та Інституту культурології НАМУ (протокол № 11 від 22 грудня 2016 р.)

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN № 2518-1890 (Print)

Видання індексується Google Scholar та РИИЦ (РФ)

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації видано Міністерством юстиції України, серія КВ № 22258-12158 ПР від 20.05.2016 р.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету

Редакційна колегія:

Богуцький Ю.П. – віце-президент НАМУ, академік НАМУ, кандидат філософських наук, професор, директор Інституту культурології НАМУ, голова редколегії

Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, відповідальний секретар, заступник голови

Волков С.М. – доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології НАМУ

Випих-Гавронська А. – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор, завідувач кафедри історії України Київського національного університету культури і мистецтв

Жукова Н.А. – доктор культурології, доцент, завідувач відділу етнокulturології та культурної антропології Інституту культурології НАМУ

Кравченко О.В. – доктор культурології, професор, декан факультету культурології і медіа комунікацій Харківської державної академії культури

Кузнєцова І.В. – кандидат філософських наук, доктор філософії (PhD), доцент, с. н. с., вчений секретар Інституту культурології НАМУ

Мішуров Г.С. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри духової музики УО «Білоруський державний університет культури і мистецтв»

Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Сабадаш Ю.С. – доктор культурології, професор кафедри культурології і інформаційної діяльності Маріупольського державного університету

Сапенко Р. – доктор філософських наук, професор Інституту філософії Університету м. Зелена Гура (Польща)

Супрун-Яремко Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету

Чміль Г.П. – академік НАМУ, доктор філософських наук, професор, завідувач відділу світової культури і міжнародних культурних зв'язків Інституту культурології НАМУ

Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету

Шейко В.М. – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАМУ, ректор ХДАК

Шеретюк Р.М. – доктор історичних наук, професор кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. – Вип. 23 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Ю. П. Богуцький, С. В. Виткалов, Волков С. М. та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2016. – 208 с.

ISSN 2518-1890

Редагування англомовного тексту анотацій – **Р.В. Майборода (Миколаївський національний університет ім. В. Сухомлинського)**

Рецензент: **Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності КНУКіМ

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-культурологічної проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різні грані теоретико-методологічних проблем української культури. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-культурною спадщиною.

ISSN 2518-1890

Pan-European and national languages of the avant-garde are based on principles of transgression, poliperspectivity, «energeticism», non-figurativism, space and time constructivism, «dehumanization» (Ortega-y-Gasset) of the artistic image in aesthetosphere of the perceptual revolution in the early XX-th century. The latter one has been lasting in the digital revolution in the early XXI-st century. Principle of agonistics in history of human art, the Ukrainian and the Polish art in particular, finds its realization through transnational and trans-cultural dialogue, as well as artistic transposition of ideals and values of the new world-attitude and its semiotics.

Key words: the dialogue of cultures «Ukraine – Poland», Ukrainian and Polish Avant-garde, the Semiotics, discourse of the sign and its meaning, the interpretation, the Lviv-Warsaw philosophical school.

Надійшла до редакції 22.10.2016 р.

УДК 008

КОД КУЛЬТУРИ ЯК МЕХАНІЗМ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології,
доцент кафедри культурології та мистецтвознавства,
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
dobroer@mail.ru

Самореалізація представлена як специфічний об'єкт культурної рефлексії. Проаналізовано різні підходи до самореалізації особистості. Обґрунтовується пріоритетне значення коду культури як механізму для самореалізації особистості. Поняття коду в системі культури є тим механізмом, який об'єднує простір культури, культурні знаки, культурні смисли. Він регулює ті чи інші відносини всередині знакових систем культури і забезпечує багатомовні фільтри семіосфери. Дана точка зору дозволяє зрозуміти сутність процесів культури і змістоутворення в соціокультурній комунікації. Продемонстровано зв'язок самореалізації людини в сучасному соціокультурному середовищі з кодом культури, де код виступає як механізм самореалізації.

Ключові слова: самореалізація особистості, код культури, механізм культури.

Актуальність проблеми: з огляду на існуючі концептуальні та термінологічні розбіжності в дослідженні самореалізації особистості і незначному рівні опрацювання даної проблеми, а також її значенні в культурі, доцільно розглянути самореалізацію як реальний процес діалектичного перетворення сутнісних сил людини в спосіб людського буття. Саме в культурі спостерігаємо особистісний аспект історичного розвитку. Виникає необхідність вивчення рушійних сил особистості, механізмів самореалізації.

Мета статті – представити культурологічний код як механізм самореалізації. Для цього поставлено такі завдання:

- продемонструвати самореалізацію як специфічний об'єкт культурної рефлексії;
- проаналізувати різні культурологічні підходи до проблеми самореалізації;
- обґрунтувати пріоритетне значення коду культури як механізму самореалізації в епоху глобалізації.

Самореалізація – поняття, яке на даний момент все частіше використовується в науках про людину. У зарубіжній науці не існує однозначного його тлумачення. Посилення уваги до феномену самореалізації пояснюється, на наш погляд, все більш зростаючим розумінням її визначальної ролі в життєдіяльності особистості. Розробка принципового підходу – введення визначення, механізму самореалізації особистості дозволяє закласти основи культурологічної самореалізації особистості.

Самореалізація в культурологічному аспекті – саме такий ракурс дослідження представляється найбільш перспективним.

Сама особистість людини як явище культури, з точки зору вчених (С. Рубінштейн, В. Розін, А. Асмолов та ін.) [15, 13, 1] можлива завдяки і в силу включеності культурної рефлексії в процес становлення і розвитку людини. Рубінштейн С. відзначав, що вивчення особистості завершується розкриттям самосвідомості особистості [14; 43]. «Сам зв'язок свідомості з предметним світом, реалізований його семантичним змістом, опосередкований його громадською сутністю вчинків і прагнень» [15; 8]. Нові можливості створюють умови для становлення свідомості. На становлення свідомості так само впливає зміни у відносинах з оточуючими. Розвиток самосвідомості, особистості відбувається в громадському контексті. «Я» формується у взаєминах із «ти». Самосвідомість є суспільно-історичним утворенням, що дозволяє індивіду вийти за межі власного «я» для того, щоб пізнати своє «я» глибше. Самосвідомість – це результат пізнання. Воно можливе лише при співвіднесенні своїх

переживань з їх істинним значенням. Це може статися при зверненні до світу. Самі переживання породжуються у суб'єкта саме об'єктивним світом [13; 318].

Аналіз досліджень і публікацій. Важливі загально методологічні значення для цього дослідження мають роботи філософів і культурологів, що розкривають ті чи інші аспекти творчої діяльності та самореалізації. У філософії, починаючи з часів Протагора (людина – міра всіх речей), мабуть, немає жодного мислителя, який в своїх роботах в тій чи іншій мірі не торкався б питань пізнання буття людини як особистості, як феномена соціального. Необхідно вказати на нечисленність спеціальних культурологічних робіт із проблематики можливостей самореалізації особистості в умовах культурного простору сучасності. Представлене дослідження є спробою заповнення даного пробілу. Самореалізація в грецьком і латинськом підході була пов'язана з гносеологічним підходом. В рамках філософської антропології, основоположники якої (М. Шелер, Х. Плеснер, А. Гелен, Е. Ротхакер, А. Портман, Е. Кассіерер, Е. Фромм та ін.) [13, 14] спираються на прагматичну антропологію І. Канта, на традиції романтизму і «філософію життя» (Ф. Шеллінг, І. Г. Фіхте, В. Дільтей, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше) [17; 10] феноменологію Е Гуссерля [5] і екзистенціалізм М. Хайдеггера [12], запропоновано цілісний розгляд людини, інтегрований в певну соціокультурне середовище, в щільну мережу соціальних відносин.

Виклад основного матеріалу. У ситуації постмодерну, де інакшість є умовою прояву вільного вибору, особистісні переваги фундірує особистісну ідентифікацію. Сміслова реальність постає як недиференційоване середовище: світ, що повен кочовими сингулярностями (Ж.Делез). «... Людина-постмодерніст отримала щасливу можливість відчутти вільний політ в єдиному, що не відає тимчасових і територіальних кордонів» четвертому вимірі культури, про який не міг і думати його побратим епохи модерн...» – пише Чурін-Русов А. [17; 321].

Певний стиль постмодерну має на увазі повну незалежність волі людини від існуючих стереотипів. Виникає особистість нового типу, в процесі ідентифікації якої формується співіснування цінностей, ідей і т.д. Ситуація постмодерну, з одного боку, створює сприятливу ситуацію для самореалізації людини, з іншого – суттєво змінює її сенс: розмиває національні кордони самореалізації. Таким чином, бачимо, що проблема самореалізації пов'язана з проблемою національної та особистісної ідентичності. Відбувається криза особистісної ідентичності. Звідси виникають труднощі.

По-перше, сучасна самореалізація не має єдино можливою історичної, культурологічної і т. д. даності. Людина може вибирати між різними символічними системами. По-друге, спостерігаємо руйнування ієрархічності культурних систем, вони стають схожими на мозаїку. По-третє, втрачається спрямованість на загальне, в якому реалізується сутність особистості.

Таким чином, самореалізація буде актуальним об'єктом дослідження в рамках культурології, а також широкого спектру суміжних дисциплін сучасної гуманітаристики. Аналіз різних культурологічних підходів до процесу самореалізації дозволяє вивчати їх в широкому соціокультурному контексті, враховуючи їх конкретне місце в системі культури. Саме такий підхід до самореалізації дозволяє вирішувати культурологічні завдання, оскільки на перший план висувається саме культурологічний дискурс, в рамках якого функціонують конкретні ідентичності, мають свою соціокультурну специфіку.

У перехідній ситуації стають важливими способи адаптації, які орієнтують людину в тому, що відбувається, цінностях, нормах, знаннях. Освоєння цих складових культури стає умовою адекватного сприйняття дійсності, існування в сучасному суспільстві. Сучасне суспільство потребує соціокультурного оновлення, яке стане можливим лише при наявності людей, здатних до самореалізації потенціалу, швидкої трансформації відповідно до змін соціокультурних умов. На перший план виходить відокремлення особистості, індивідуалізм. Між тим у культурі повинні діяти механізми, які приводять у гармонію громадські та особистісні початки. Л. Климова виділяє загально-соціальні механізми адаптації особистості:

- комунікативно-адаптаційні механізми, що фундірують на традиційних, глибинних складових людської культури, завдяки яким з'являється можливість чуттєво-емоційно реагувати на зовнішні впливи, відображати світ в образах, розвивати абстрактне мислення, фіксувати його результати і передавати досвід наступним поколінням;
- ціннісно-нормативні механізми, що фундіруються на дуалістичної сприйнятті світу (простота-складність, індивідуалізм-колективізм, відкритість-закритість і т.д.);
- адаптаційні механізми особистості, які служать для підтримки духовних форм культури (міфологія, філософія, релігія, морально-етичні уявлення тощо);
- ідентифікаційні механізми, що служать для співвідношення особистості з певним типом культури;

- культурно-психологічні механізми формують стереотипи сприйняття і поведінки, певного стилю спілкування, усвідомлення приналежності до етнічної групи;
- захисні реакції особистості, що з'являються в умовах кризи в соціокультурному просторі, що проявляються в поверненні до національної культури, її цінностей [7; 20-23].

Тож процеси самореалізації особистості знаходяться в межах культурного різноманіття та культурного коріння. У будь-яких ситуаціях людина включає той чи інший механізм, щоб адаптуватися. Однак, будемо говорити про більш універсальні механізми культури – код культури.

У сучасних дослідників можна констатувати стійку зацікавленість до поняття «код культури». Аналізуючи це поняття, виділимо кілька підходів до його інтерпретації:

1. Онтологічний: код культури – універсальна категорія буття. Вони мають властивість зберігатися, змінюючись відповідно до специфіки конкретного реального історичного часу (К. Васильєва) [3]. Існують різні акценти в тлумаченні коду культури з точки зору онтологічного підходу і його функціонування. По суті, мова йде про те, що культурний код не описує культурні явища, а це частина культурного процесу, його матриця. Тобто код – це набір цінностей, норм, установок, понять, ідеалів, символів, які необхідні для розуміння текстів культури (Ф. Гукетлова) [4].

2. Гносеологічний підхід: код культури визначається через пізнання дійсності. Культура розглядається в даному випадку з точки зору інформаційно-семіотичного підходу (Ю. Солонін, М. Каган та ін.) [8] Визначення «культурний код» знаходиться в тісному зв'язку з мовою культури. Наприклад, У. Еко їх вважає взаємозамінними [21]. Саме поняття «код» передбачає певну впорядкованість. Тому репрезентанти не відображають реальні об'єкти, а кодують їх певними способами. Поняття «код» «означає перехід від світу сигналу до світу сенсу» [21; 26].

3. Аксиологічний підхід: код культури – ціннісно-значущі утворення для певної групи людей (Т. Щепанская). На думку В. Маслова [8], мова – культурний код нації; Г. Зубко каже про код, як вихідну знакову структуру [6], яка містить наче б то в ще не виявленому вигляді всі компоненти культурної парадигми народу і його поведінки, Н. Букіна бачить у коді закодовану в певній формі інформацію, що дозволяє ідентифікувати культуру, а також сукупність інформаційних маркерів, за допомогою яких кожна людина може адекватно сприймати і реагувати на просторово-часові процеси, що відбуваються в культурі [2]. В. Мітіна вважає, що код лежить в основі менталітету, самосвідомості, самоідентифікації [9], М. Ситова говорить про культурний код як оптимальну форму зберігання інформації в знаках і символах, Н. Степанова зазначає, що культурні коди можуть розумітися як понятійна сітка, за допомогою якої носій мови структурує і оцінює навколишній і свій внутрішній світ [15]. Часто поняття «культурний код» використовується авторами досить довільно в значенні якогось ментального утворення. Очевидно, що в рамках нашої теми цих підходів до поняття коду культури недостатньо. Саме тому слід доповнити поняття коду культури. Застосовуючи поняття «механізм» у ставленні до коду культури, слід зазначити, що мається на увазі не метафора. Йдеться про реальні ознаки механізму, які виявляються в со-дії всіх механізмів, перерахованих вище. Дані механізми адаптації особистості можемо розглядати в якості вузлів, взаємодією яких управляє код культури, т.б. він є універсальним способом структурування соціокультурного простору. Код культури, що володіє конструктивним потенціалом у динаміці масових інформаційних потоків і функціями, наприклад, як накопичення і реалізація досвіду, знань тощо, безумовно, має аксіологічний характер. Основна цінність коду культури полягає в тому, що він у сучасних умовах вже є не лише засобом комунікації, а проявляє себе як механізм конструювання комунікативного простору сучасного суспільства. З цих висловлювань можемо вивести типологічні характеристики коду в системі культури: він не є власне знак (знакова засіб). Це впливає з того, що за допомогою коду відбувається процес кодування (який може втілитися, зокрема, і в знак). Він є структуруючим елементом всередині культури, є оптимальним засобом вираження культурних смислів. «Тіла» знаків для презентації своїх смислів культура «запозичує» в мові. Вона перетворює багато її знаків зі знаку вербального коду культури. Код необхідний в процесі переходу від світу сигналів до світу сенсу.

Висновки. Таким чином, поняття коду в системі культури є тим механізмом, який об'єднує простір культури, культурні знаки, культурні смисли. Він регулює ті чи інші відносини всередині знакових систем культури і забезпечує багатомовні фільтри семіосфери. Дана точка зору дозволяє зрозуміти сутність процесів культури і змістоутворення в соціокультурній комунікації. Код культури, будучи не тільки засобом комунікації, а механізмом конструювання комунікативного простору, виконує низку функцій, створюючи ціннісний базис свого існування.

Список використаної літератури

1. *Асмолов А. Г.* Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека / А. Г. Асмолов. – М. : Академия, 2007. – 526 с.
2. *Букина Н. В.* Культурный код как язык культуры / Н. В. Букина // Вестн. Читинского гос. ун-та. – 2008. – № 2 (47). – С. 69-73.
3. *Васильева К. К.* Стадиальность социокультурных кодов / К. К. Васильева // Вестн. МГУ. Серия «Философия». – 2002. – № 5. – С. 82-92.
4. *Гукетлова Ф. Н.* Зооморфный код культуры в языковой картине мира (на материале кабардино-черкесского, русского и французского языков) / Ф. Н. Гукетлова. – М., 2009.
5. *Гуссерль Э.* Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию / Э. Гуссерль ; пер. с нем. Д. Скляднева. – СПб. : Владимир Даль, 2004. – 399 с.
6. *Зубко Г. В.* Миф в мировосприятии человека и в духовной культуре человечества / Г. В. Зубко // Мир психологии. – 2003. – № 3. – С. 24-32.
7. *Климова Л. Е.* Массовая культура и личность. Культурфилософский аспект / Л. Е. Климова. – Ставрополь, 2005. – 27 с.
8. *Культурология* : учебник / под ред. Ю. Солонина, М. Кагана. – М. : Высш. образование, 2007. – 566 с.
9. *Маслова В. А.* Лингвокультурология : учеб. пос. для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.
10. *Митина В. В.* Структура культурного кода женского традиционного костюма мордвы / В. В. Митина // Регионология. – 2010. – № 3. – С. 290.
11. *Ницше Ф.* Избранные произведения / Ф Ницше ; пер. с нем. – СПб. : Азбука-классика, 2003. – 766 с.
12. *Постмодернизм* : энциклопедия / сост. и науч. ред. А. А. Грицанов, М. А. Можейко. – Минск : Интерпрессервис : Книж. дом, 2001. – 1038 с.
13. *Розин В. М.* Можем ли мы проектировать сами себя? / В. М. Розин // Философ. науки. – 2009. – № 12. – С. 8-26.
14. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – 2-е изд. – СПб., 2002. – 720 с. (Серия «Мастера психологии»).
15. *Рубинштейн С. Л.* Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1973. – 424 с.
16. *Степанова Н. И.* Коды культуры: семиотический и культурологический аспекты / Н. И. Степанова // Идеи и идеалы : научн. журн. – Новосибирск, 2012. – № 1(11), т. 2. – С. 130-136.
17. *Токарева Н. И.* Этнокультурные стереотипы коммуникативного поведения : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 – Германские языки / Н. И. Токарева. – Минск, 1999. – 20 с.
18. *Чучин-Русов А. Е.* Новый культурный ландшафт: постмодернизм или неоархаика / А. Е. Чучин-Русов // Вопросы философии. – 1999. – № 4. – С. 24-41.
19. *Шелер М.* Положение человека в космосе / М. Шелер // Проблема человека в западной философии : переводы / общ. ред. Ю. Н. Попова ; сост. и послесл. П. С. Гуревича. – М. : Прогресс, 1988. – С. 31-95.
20. *Шопенгауэр А.* О четверояком корне. Мир как воля и представление. Т. 1. Критика кантовской философии. / А. Шопенгауэр ; [пер. с нем.] ; Рос. акад. наук, Ин-т философии. – М. : Наука, 1993. – 672 с. (Серия «Памятники филос. мысли»).
21. *Щепанская Т. Б.* Система: тексты и традиции субкультуры / Т. Щепанская ; Рос. гос. гуманит. ун-т, Ин-т высш. гуманит. исслед., Центр типологии и семиотики фольклора. – М. : ОГИ, 2004. – 286, [1] с. : ил. – (Антропология / фольклор: новые исследования).
22. *Эко У.* Отсутствующая структура. Введение в семиологию / У. Эко. – СПб. : ТОО ТК «Петрополис», 1998. – 432 с.

References

1. *Asmolov A. H.* Psykholohyia lychnosty: kulturno-ystorycheskoe ponymanye razvytyia cheloveka / A. H. Asmolov. – M. : Akademyia, 2007. – 526 s.
2. *Bukyna N. V.* Kulturnyi kod kak yazyk kultury / N. V. Bukyna // Vestn. Chytynskoho hos. un-ta. – 2008. – # 2 (47). – S. 69-73.
3. *Vasyleva K. K.* Stadyalnost sotsyokulturnykh kodov / K. K. Vasyleva // Vestn. MHU. Seryia «Fylosofyia». – 2002. – № 5. – S. 82-92.
4. *Huketlova F. N.* Zoomorfnyi kod kultury v yazykovoï kartyne myra (na materyale kabardyno-cherkesskoho, russkoho y frantsuzskoho yazykov) / F. N. Huketlova. – M., 2009.
5. *Husserl Э.* Kryzys evropeiskykh nauk y transtsendentalnaia fenomenolohyia. Vvedenye v fenomenolohyicheskuiu fylosofiyu / Э. Husserl ; per. s nem. D. Skliadneva. – SPb. : Vladymyr Dal, 2004. – 399 s.
6. *Zubko, H. V.* Myf v myrovospriatyty cheloveka y v dukhovnoi kulture chelovechestva / H. V. Zubko // Myr psykholohyy. – 2003. – № 3. – S. 24-32.
7. *Klymova L. E.* Massovaia kultura y lychnost. Kulturfylosofskyi aspekt / L. E. Klymova. – Stavropol, 2005. – 27 s.
8. *Kulturolohyia* : uchebnyk / pod red. Yu. Solonyna, M. Kahana. – M. : Vyssh. obrazovanye, 2007. – 566 s.
9. *Maslova V. A.* Lynhvokulturolohyia : ucheb. pos. dlia stud. vyssh. ucheb. zavedenyi / V. A. Maslova – M. : Akademyia, 2001. – 208 s.

10. *Mytyna V. V.* Struktura kulturnoho koda zhenskoho tradytsyonnoho kostiума mordvy / V. V. Mytyna // Rehyonolohyia. – 2010. – № 3. – S. 290.
11. *Nytsshe F.* Yzbrannye proyzvedeniya / F Nytsshe ; per. s nem. – SPb. : Azbuka-klassyka, 2003. – 766 s.
12. *Postmodernyizm* : entsyklopedyia / sost. y nauch. red. A. A. Hrytsanov, M. A. Mozheiko. – Mynsk : Ynterpresservys : Knyzh. dom, 2001. – 1038 s.
13. *Rozyzn V. M.* Mozhem ly my proektyrovat samy sebia? / V. M. Rozyzn // Fylosof. nauky. – 2009. – # 12. – S. 8-26.
14. *Rubynshtein S. L.* Osnovy obschei psykholohyy / S.L. Rubynshtein. – 2-e yzd. – SPb., 2002. – 720 s. (Seryia «Mastera psykholohyy»).
15. *Rubynshtein S. L.* Problemy obschei psykholohyy / S. L. Rubynshtein. – M. : Pedahohyka, 1973. – 424 s.
16. *Stepanova N. Y.* Kody kultury: semyotycheskyi y kulturolohycheskyi aspekty / N. Y. Stepanova // Ydey y ydealy : nauchn. zhurn. – Novosybyrsk, 2012. – № 1(11), t. 2. – S. 130-136.
17. *Tokareva N. Y.* Этнокультурные стереоты коммуникативного поведения : avtoref. dys. ... d-ra fylol. nauk : 10.02.04 – Hermanskyye yazyky / N. Y. Tokareva. – Mynsk, 1999. – 20 s.
18. *Chuchyn-Rusov A. E.* Novyi kulturnyi landshaft: postmodernyizm yly neoarkhayka / A. E. Chuchyn-Rusov // Voprosy fylosofyy. – 1999. – № 4. – S. 24-41.
19. *Sheler M.* Polozhenye cheloveka v kosmose / M. Sheler // Problema cheloveka v zapadnoi fylosofyy : perevody / obsch. red. Yu. N. Popova ; sost. y poslesl. P. S. Hurevycha – M. : Prohress, 1988. – S. 31-95.
20. *Shopenhauer A.* O chetveroiakom korne. Myr kak volia y predstavlenye. T. 1. Krytyka kantovskoi fylosofyy. / A. Shopenhauer ; [per. s nem.] ; Ros. akad. nauk, Yn-t fylosofyy. – M. : Nauka, 1993. – 672 s. (Seryia «Pamiatnyky fylol. mysly»).
21. *Schepanskaia T. B.* Systema: teksty y tradytsyy subkultury / T. Schepanskaia ; Ros. hos. humanyt. un-t, Yn-t vyssh. humanyt. yssled., Tsentr typolohyy y semyotyky folklor. – M. : OHY, 2004. – 286, [1] s. : yl. – (Antropolohyia / folklor: novye yssledovaniya).
22. *Эко У.* Otsustvuiuschaia struktura. Vvedeniye v semyolohiyu / U. Эко. – SPb. : TOO TK «Petropolys», 1998. – 432 s.

КОД КУЛЬТУРЫ КАК МЕХАНИЗМ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Доброер Наталья Васильевна, кандидат культурологии, доцент,
Одесский национальный политехнический университет, г. Одесса

Самореализация представлена как специфический объект культурной рефлексии. Проанализированы различные подходы к самореализации личности. Обосновывается приоритетное значение кода культуры как механизма для самореализации личности. Понятие кода в системе культуры является тем механизмом, который объединяет пространство культуры, культурные знаки, культурные смыслы. Он регулирует те или иные отношения внутри знаковых систем культуры и обеспечивает многоязычные фильтры семиосферы. Данная точка зрения позволяет понять сущность процессов культуры и смыслообразования в социокультурной коммуникации. Продемонстрирована связь самореализации человека в современной социокультурной среде с кодом культуры, где код выступает как механизм самореализации.

Ключевые слова: самореализация личности, код культуры, механизм культуры.

THE CULTURE CODE AS A MECHANISM FOR PERSON'S SELF-REALIZATION

Dobroyer Natalia, Candidate of Cultural Studies, Associate Professor,
Odessa National Polytechnic University, Odessa

Self-realization is presented as a specific object of cultural reflection. Different approaches to personal self-realization have been analyzed. The concept of a code in cultural system is a mechanism that unites cultural space, cultural signs, cultural meanings. It regulates certain relations within the iconic cultural system and provides multi-lingual filters semiosphere. This point of view allows understanding the essence of the cultural processes and the processes of meaning in the socio-cultural communication. The connection of personal self-realization and the cultural code is demonstrated in the modern socio-cultural environment, where the code acts as a mechanism of Self-realization.

Key words: Personal self-realization, cultural code, cultural mechanism.

UDK 008

THE CULTURE CODE AS A MECHANISM FOR PERSON'S SELF-REALIZATION

Dobroyer Natalia, Candidate of Cultural Studies, Associate Professor
Odessa National Polytechnic University, Odessa

The aim of this article is to present the culture code as a mechanism for person's self-realization.

Research methodology. The works which are dedicated to the consideration of the culture code in various fields of the humanities: philosophy, cultural studies, psychology, sociology, linguistics have been examined.

Results. Self-realization is presented as a specific object of cultural reflection. The types of personal fulfilment that have been studied by different authors are analysed. The priority of the culture code as a mechanism for self-

realization is grounded. The relationship between self-realization in the contemporary socio-cultural environment and the culture code is shown, where the code acts as a mechanism for self-realization.

The culture acts as a common means of realization of an individual. The unity with other people we find due to the general code of culture. True self-realization can be achieved as a result of the development of the culture code. The need for self-realization is transformed through the culture. In that case self-manifestation performs in a wider range. As a result life is more full and saturated. The personality, whose self-realization is carried out in the era of globalization, faces the choice between the varieties of cultures and his or her own ethnic culture. Many people oppose these two concepts. However, the author of the study believes that the code of the ethnic culture itself serves that very mechanism by which individual's self-realization into mass culture occurs. By attributing the culture code to the communicative and adaptive mechanisms it is possible to allocate its foundation: traditional components of any culture (written and oral speech and others); collective sensory-emotional reaction to an external influence (images, concepts, abstract thinking, and others.).

In this case culture is able to transform, change and mutually enrich the interaction with other cultures. The culture code generates patterns of perception and behavior of a particular style of communication, awareness of belonging to an ethnic group. Each person in the period of globalization can find a way of cross-cultural contact, if communication includes culture codes as its mechanisms. Such mechanisms, being universal for any model of culture, carry out an act of communication not only as a simple transfer of messages from the addressee's consciousness to the recipient's, but as the mechanism that carries out the translation from my language (I) into your language (YOU). Such foreshortening of the research is the most perspective; it allows preserving a personal component in the process of self-realization in the context of globalization and spreading the mass culture.

Novelty. On the basis of systematization of knowledge on the subject the connection of person's self-realization and the culture code is demonstrated in the modern socio-cultural environment, where the code acts as a mechanism of self-realization.

The practical significance. This article may be a theoretical basis for further research on the theory of culture.

Key words: Person's self-realization, culture code, culture mechanism.

Надійшла до редакції 11.11.2016 р.

УДК 168.522+687.016:305

ГЕНДЕРНЕ ТЛО У СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ МОДИ

Дихнич Людмила Петрівна, кандидат історичних наук,
доцент кафедри індустрії моди, Київський
національний університет культури і мистецтв;

Костюченко Олена Вікторівна, доктор психологічних наук,
професор з/н кафедри індустрії моди, Київський
національний університет культури і мистецтв, м. Київ
3555620@ukr.net

Визначено сутність: моди як системи дрес-кодів, що розмежовують статеві і класові відмінності за встановленими правилами; модного одягу як матеріальної репрезентації соціальних форм, кульмінаційного вираження ідеї гендерної нерівності; *переосмислено* взаємовідносини між чоловічою та жіночою ідентичністю в моді; *виявлені* детермінанти та принципи формування і презентації фемінності й маскулітності, стилю унісекс як гендерної рівноправності і трансформації гендерних ролей; *наголошено* на якісних змінах у жіночій і чоловічій моді, що засвідчують загальний вектор розвитку у сфері гендерних відносин до прогресуючого зростання жіночої емансипації, рівності статей, біархату, розмивання кордонів гендерних категорій і наповненні їх новим змістом.

Ключові слова: мода, модний одяг, гендер, гендерні відмінності, жіночність, маскулітність, маскулітність і жіночна ідентифікація.

Постановка проблеми. Сучасні концепції моди викликають зацікавлення фахівців, практиків і теоретиків моди для з'ясування низки проблем, а саме – природи моди та її атрибутів, принципів її функціонування, вивчення механізму впливу моди на преференції щодо зовнішнього самовиразу сучасників наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Слідування моді частково дозволяє вирішити глобальне протиріччя, яке визначає специфіку життєвого руху, – між твердою об'єктивною детермінованістю особистого життя і можливостями маневрувати в часі.

Важливою для нашого дослідження є думка Д. Боярина, згідно з якою, коли мова йде про гендер, маємо справу з «практичними моделями поведінки і процесами, що перетворюють людей в об'єкт інтерпеляції, результатом якої є загальна переконаність у тому, що статеві приналежність поділяє людство на дві (або більше, що спостерігається в деяких культурах) по-різному організованих

**Розділ III. КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО.
КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ**

<i>Личкова В.А.</i> Семіотика українського та польського авангарду (на прикладі творчості О.Богомазова і художників «Краківської групи)	129
<i>Доброср Н.В.</i> Код культури як механізм самореалізації особистості	135
<i>Дихнич Л.П., Костюченко О.В.</i> Гендерне тло у сучасних дослідженнях моди	140
<i>Кіндратюк Б.Д.</i> Дзвонарська культура України: перспективи кампанологічних студій	148
<i>Бабкін В.О.</i> Європейська стратегія у сфері культури	152
<i>Лапська О.О.</i> Громадські організації і їх роль у реалізації завдань міжнародного співробітництва у бібліотечній галузі України	158
<i>Зараховський О.Є.</i> Друковані інформаційні джерела про туристичні об'єкти культурної спадщини Черкащини: аналіз та узагальнення	163
<i>Булгакова Н.В.</i> Впровадження іноземного досвіду щодо організації залізничних круїзів в Україні	168

Розділ IV. ПОВІДОМЛЕННЯ, ІНФОРМАЦІЯ, РЕЦЕНЗІЇ

<i>Грипич С.Н., Семенюк Г.П.</i> Книжкові пам'ятки XIX – поч. XXI ст. у фондах наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету: напрями наукового розкриття	175
<i>Медведєва В.М.</i> Книгознавча школа Київського національного університету культури і мистецтв: тенденції формування і нові перспективи	180
<i>Сабадаш Ю.С., Натяма С.В.</i> Наукові бібліотеки України: здобутки і проблеми (на прикладі наукової бібліотеки Маріупольського державного університету)	188
<i>Дем'янюк М.Б.</i> Діяльність спілки християнських письменників України як втілення синергії гуманізму, етики та естетики	195
<i>Виткалов В.Г., Виткалов С.В.</i> Антологія як спосіб презентації книгознавчої школи	201

Part III. CULTURE AND SOCIETY.**CULTURE OF PROFESSIONAL SPHERE OF ACTIVITY**

Lychkovakh V. The semiotics of the ukrainian and polish avant-garde (on example of O. Bogomazov and the artists of «Krakow group»)	129
Dobroyer N. The culture code as a mechanism for person's self-realization	135
Dyhnych L., Kostyuchenko O. Gender background in modern fashion research	140
Kindratiuk B. The bell-ringing culture of Ukraine: campanalogy studies perspectives	148
Babkin V. The European strategy in the field of culture	152
Lapska O. Public organizations and their role in the realisation of international cooperation in the field of librarianship in Ukraine	158
Zarakhovskiy A. Printed sources of information about tourist objects of cultural heritage of Cherkassy region: analysis and generalization	163
Bulgakova N. The introduction of foreign experience in the organization of railway cruises in Ukraine	168

Part IV. REPORTS, INFORMATION, REVIEWS

Hrypych S., Semeniuk G. The books of XIX – early XXI centuries in the academic library funds of Rivne state humanitarian university	175
Medvedeva V. Bibliological school Kyiv national university of culture and arts: trends and formation of new prospects	180
Sabadash J., Natayma S. Scientific libraries of Ukraine: achievements and problems (on the basis of the scientific library of Mariupol state university)	188
Demyanyuk M. The union of Christian writers of Ukraine activities as the embodiment of humanism, ethics and aesthetics synergy	195
Vytcalov V., Vytcalov S. Anthology as method of presentation of bibliological of school	201

Наукове видання
Scientific edition

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку
Науковий збірник

Ukrainian culture: past, modern and ways of development
Scientific journals

Напрямок: Культурологія
Branch: Culture study

Випуск 23
Issue 23

Редактор:
В.Г. Виткалов
Editor:
V.G. Vytkaiov

Художній редактор:
О.К. Литвин
Artistic editor:
O.K. Lytvyn

Комп'ютерна верстка:
Л.М. Федорук
Computer make-up:
L.M. Fedoruk

У зв'язку з технічними умовами збірник виходить друком у березні 2017 року

Підписано до друку 29.12.2016 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 23,9. Наклад 100.

Видавничі роботи: ***ППДМ***
свідоцтво про державну реєстрацію РВ №11 від 12.06.2002 р.
35304, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Корнин, вул. Центральна, 58
Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. (0362) 63-42-62
Електронна версія збірника: kulturologiya.rv.ua